

<https://doi.org/10.31108/2.2025.3.36.13>
УДК 364-78:159.9

Людмила Карамушка
Надія Нагорна

КОМПЛЕКС МЕТОДИК ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЧИННИКІВ ЇЇ РОЗВИТКУ

Карамушка Людмила, Нагорна Надія. Комплекс методик для дослідження психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва та чинників її розвитку.

Вступ. Вивчення психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва є важливим в контексті їхнього соціального та професійного розвитку в умовах війни. Це потребує розробки відповідного діагностичного інструментарію.

Мета. Сформувати комплекс методик для дослідження психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва та чинників її розвитку.

Методи. Вивчення та систематизація наукової літератури з проблеми дослідження, теоретичний аналіз проблеми.

Результати. Сформовано комплекс методик для дослідження психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, які об'єднано у три групи: а) методики для вивчення структурних компонентів психологічної готовності (когнітивного, мотиваційного, операційно-діяльнісного та особистісного); б) методики для вивчення чинників формування психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, які відносяться до мезорівня (чинники організаційного середовища закладу вищої освіти); в) методики для вивчення чинників формування психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, які відносяться до мікрорівня (соціально-демографічні, освітньо-професійні та соціально-професійні характеристики здобувачів освіти).

Висновки. Проведений аналіз дозволив сформувати комплекс методик для емпіричного дослідження психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва. Розкрито особливості методик, що використовуються для вивчення структурних компонентів психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва. Визначено методики для виявлення зв'язку психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва та чинників мезо- та мікрорівнів.

Ключові слова: соціальне підприємництво, здобувачі освіти, психологічна готовність здобувача освіти до соціального підприємництва, чинники розвитку психологічної готовності здобувача освіти до соціального підприємництва мезо- та мікрорівнів, комплекс методик для дослідження психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва

Karamushka, Liudmyla, Nahorna, Nadiia. A set of tools for studying students' psychological readiness for social entrepreneurship and its factors.

Introduction. Studying of students' psychological readiness for social entrepreneurship, which is important in the context of their social and professional development particularly in war conditions, requires the development of appropriate diagnostic tools.

Aim. To develop a set of tools for studying students' psychological readiness for social entrepreneurship and its factors.

Methods. Study and systematization of relevant scientific literature and theoretical analysis of the problem.

Results. A set of tools for studying students' psychological readiness for social entrepreneurship was developed. It included three groups of instruments: a) those for studying the structural components of psychological readiness (cognitive, motivational, operational, and personal); b) those for studying meso-level factors in formation of students' psychological readiness for social entrepreneurship (factors of the organizational environment of a higher education institution); c) those for studying micro-level factors in formation of students' psychological readiness for social entrepreneurship (students' socio-demographic, educational-professional and socio-professional characteristics).

Conclusions. *The analysis conducted allowed creating a set of tools to empirically study students' psychological readiness for social entrepreneurship. The features of the proposed tools were revealed and the tools for identifying the relationship between students' psychological readiness for social entrepreneurship and its factors were determined.*

Key words: *social entrepreneurship, students, students' psychological readiness for social entrepreneurship, meso- and micro-level factors, set of tools to study students' psychological readiness for social entrepreneurship*

Вступ. Вивчення психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, яке є важливим в контексті соціального та професійного розвитку здобувачів освіти в умовах війни, потребує розробки та впровадження відповідного діагностичного інструментарію.

Аналіз наукової літератури щодо діагностичного інструментарію з означеної проблеми показав, що науковцями розроблено низку методик, які використовуються для вивчення окремих психологічних феноменів.

Так, для вивчення психологічних аспектів підприємницької активності використовувались методики для емпіричного дослідження психологічної підготовки підприємців до професійної діяльності у сфері торговельного бізнесу (Креденцер, 2009), психологічної готовності ведення підприємцями ділових переговорів (Лагодзінська, 2011) та ін.

Щодо емпіричних досліджень в сфері психології соціального підприємництва, то іноземними науковцями застосовувались, зокрема, добре відомі методи, що підтвердили свою валідність на різних вибірках в різних країнах світу (наприклад, методика «Локатор великої п'ятірки» (Howard, Medina & Howard, 1996), яка адаптована на україномовній вибірці (Бурлачук & Корольов, 2000; Сердюк & Базима, 2021)). Також дослідниками розроблені авторські методики для визначення: намірів соціально-підприємницької поведінки (Hockerts, 2015), орієнтацій на соціальне підприємництво (Satar & Natasha, 2019).

Нами на попередніх етапах дослідження здійснено розробки, які стосуються сутності та особливості феномену соціального підприємництва (Нагорна, 2022), психологічних аспектів його вивчення (Нагорна, 2023b), чинників формування означеної готовності (Нагорна, 2024a).

Водночас на цей час відсутній комплекс методик для цілісного дослідження психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, що і обумовило визначення нами такої мети дослідження: сформувати комплекс методик для дослідження психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва.

Завдання дослідження:

1. Здійснити підбір методик для дослідження структурних компонентів психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва (когнітивного, мотиваційного, операційно-діяльнісного та особистісного).

2. Здійснити підбір методик для вивчення чинників розвитку психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, які відносяться до мезорівня (чинників організаційного середовища закладу вищої освіти).

3. Здійснити підбір методик для вивчення чинників розвитку психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, які відносяться до мікрорівня (соціально-демографічних, освітньо-професійних та соціально-професійних характеристик здобувачів освіти).

Для проведення дослідження використовувались такі методи дослідження: вивчення та систематизація наукової літератури з проблеми дослідження, теоретичний аналіз проблеми.

Результати дослідження та їх обговорення.

Відповідно до визначених завдань дослідження проаналізуємо послідовно три групи методик, які підібрані нами для дослідження структурних компонентів психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва та чинників, що впливають на її розвиток.

1. Методики для дослідження структурних компонентів психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва.

У попередніх наших дослідженнях (Нагорна, 2024а; Нагорна, 2024b) розкрито зміст структурних компонентів психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва. Водночас нами також були враховані наші попередні підходи до змісту психологічної готовності особистості до професійної діяльності та професійної кар'єри (Карамушка, 2000; Карамушка & Тиченко, 2022), а також підходи інших українських (Герасіна, 2010; Лагодзінська, 2011; Креденцер, 2009; Островська & Ковний, 2018) та зарубіжних (Astari, Muslim & Hasana, 2024; Dees, 2001; Gunawan, Wijayanti, Chrisanty, Soetjipto, Rachmawati & Rahmawati, 2021; Hockerts, 2015) дослідників цієї проблеми.

Відповідно до виділених нами компонентів психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва (когнітивного, мотиваційного, операційно-діяльнісного та особистісного) нами було сформовано комплекс методик для її дослідження (табл. 1).

Таблиця 1

Комплекс методик для дослідження структурних компонентів психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва

Назва методик	Показники, що досліджуються		
<i>Методики для дослідження когнітивного компонента</i>			
«Опитувальник «Ваші уявлення про соціальне підприємництво» (авторська розробка)	<ul style="list-style-type: none"> • Знання про соціальне підприємництво, сутнісні особливості його діяльності • Уявлення про психологічні особливості соціального підприємництва • Уявлення про психологічний портрет соціального підприємця 		
<i>Методики для дослідження мотиваційного компонента</i>			
«Опитувальник SRA-UA» (Social responsibility attitude) (Canney & Bielefeldt, 2016) в адаптації С. Костюк (2024)	<ul style="list-style-type: none"> • Шкала «Обізнаність про наявність невирішених соціальних проблем/ актуальних завдань і потреб соціуму, вирішення яких потребує участі громадян» • Шкала «Розуміння /прийняття своєї можливості впливати на вирішення суспільних проблем / завдань, робити внесок у благополуччя соціуму» • Шкала «Відчуття обов'язку / відповідальності брати участь у вирішенні суспільних проблем / завдань, привносити внесок у благополуччя соціуму» • Узагальнена шкала соціальної відповідальності особи на рівні атитюду 		
«Опитувальник мотиваційної орієнтації підприємницької діяльності» К.І. Фоменко (2020)	<p>Шкали:</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> • Мотиви комерційного успіху • Мотиви свободи і самостійності • Мотиви самореалізації • Глористичні мотиви </td> <td style="vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> • Мотиви влади • Мотиви вимушеності • Афіліативні мотиви • Мотиви самоствердження • Мотиви інноваційності • Мотиви ризику </td> </tr> </table>	<ul style="list-style-type: none"> • Мотиви комерційного успіху • Мотиви свободи і самостійності • Мотиви самореалізації • Глористичні мотиви 	<ul style="list-style-type: none"> • Мотиви влади • Мотиви вимушеності • Афіліативні мотиви • Мотиви самоствердження • Мотиви інноваційності • Мотиви ризику
<ul style="list-style-type: none"> • Мотиви комерційного успіху • Мотиви свободи і самостійності • Мотиви самореалізації • Глористичні мотиви 	<ul style="list-style-type: none"> • Мотиви влади • Мотиви вимушеності • Афіліативні мотиви • Мотиви самоствердження • Мотиви інноваційності • Мотиви ризику 		
<i>Методики для дослідження операційно-діяльнісного компонента</i>			
«Тест на загальні здатності до підприємництва (GET TEST)» (Пачковський, 2006)	<p>Шкали:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Потреба в досягненнях (подальшому розвитку) • Потреба в незалежності / автономії • Схильність до творчості (творчі здібності / нахили) • Уміння йти на розумний (зважений) ризик • Цілеспрямованість та рішучість 		

Продовження таблиці 1

«Опитувальник PSR» (Davis, Rives & Ruiz De Maya, 2020) в адаптації С. Костюк (2024)	Шкали: <ul style="list-style-type: none"> • Філантропічна СВ • Екологічна СВ • Етична СВ • Правова СВ • Економічна СВ • Узагальнений показник СВ
«Методика діагностики перцептивно-інтерактивної компетентності особистості» (Блешмудт, 2010; Кліновська 2021)	Шкали: <ul style="list-style-type: none"> • Соціальна автономність • Соціальна адаптивність • Соціальна активність
<i>Методики для дослідження особистісного компонента</i>	
Тест «Я - лідер» (Кокун, Пішко, Лозінська & Олійник, 2023)	Шкали: <ul style="list-style-type: none"> • вміння керувати собою • усвідомлення мети (знаю чого хочу) • вміння вирішувати проблем • наявність творчого підходу • вплив на оточуючих • знання правил організаторської роботи • організаторські здібності • вміння працювати з групою
Опитувальник «Оцінка емпатії» (Бондарчук, 2014)	Рівень емпатійності особистості
Опитувальник «Самооцінка стійкості до стресу» (Максименко, Карамушка & Зайчикова, 2006)	Рівень стійкості до стресу в умовах підвищеного ризику

Для визначення особливостей прояву **когнітивного компонента** психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва нами було розроблено Авторський опитувальник «Ваші уявлення про соціальне підприємство». Змістовні блоки запитань допомагають визначити специфіку уявлень здобувачів освіти про соціальне підприємство, його ознаки та цінності, психологічні особливості; стереотипні образи щодо цього соціального феномену; уявлення про мотивацію соціальних підприємців та про їхні домінуючі особистісні якості. Формулювання змістовних блоків та самих запитань в опитувальнику стало результатом наших пілотних емпіричних досліджень щодо сутності та специфіки соціального підприємництва (Нагорна & Максьом, 2023).

Дослідження специфіки прояву **мотиваційного компонента** психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва здійснюється за допомогою таких методик: «Опитувальника SRA-UA» (Social responsibility attitude) (Canney & Bielefeldt, 2016) в адаптації С. Костюк (2024) та «Опитувальника мотиваційних орієнтацій підприємницької діяльності» К.І. Фоменко (2020).

«Опитувальник SRA-UA» (Social responsibility attitude) був розроблений N.E. Canney & A.R. Bielefeldt (2016) та адаптований на україномовну вибірку С. Костюк (2024). Цей діагностичний інструмент має на меті визначити вмотивованість до особистісної соціальної усвідомленості. Шкали опитувальника спрямовані на оцінку обізнаності особистості про соціальну проблематику, прийняття своєї можливості впливу, відчуття обов'язку та відповідальності до дій, а також формують загальний показник соціальної відповідальності особистості на рівні атитюду. Результати цього опитувальника надають можливість оцінити рівень вмотивованості здобувачів освіти до соціальної активності, їхньої обізнаності щодо соціальної проблематики суспільства та громади.

«Опитувальник мотиваційних орієнтацій підприємницької діяльності» був розроблений К.І. Фоменко у 2020 році (Фоменко, 2020). Метою цієї методики є визначення особистісних мотиваційних орієнтацій у підприємницькій діяльності. Авторка виділила десять типів мотиваційних диспозицій, що характеризують підприємницьку діяльність та

формують відповідні шкали: комерційний успіх; свобода і самостійність; глористичні мотиви; влада; самореалізація; вимушеність; афіліативні мотиви; ризик; інноваційність; самоствердження (Фоменко, 2020). Результати відповідей респондентів на запитання опитувальника дозволяють визначити домінуючі мотиви у підприємницькій діяльності, наскільки вони відповідають сутності та ознакам соціального підприємництва.

Змістовне наповнення **операційно-діяльнісного компонента** психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва нами розкрито як особливості прояву: підприємливості особистості, її соціально-відповідальної поведінки та спрямованості до взаємодії (Nahorna, 2024). Для емпіричного дослідження означених показників використовуються такі методики, як: «Тест на загальні здатності до підприємництва (GET TEST)» (Пачковський, 2006); «Опитувальник PSR» (Davis, Rives & Ruiz De Maya, 2020) в адаптації С. Костюк (2024); «Методика діагностики перцептивно-інтерактивної компетентності особистості» (Блешмудт, 2010; Кліновська, 2021).

«Тест на загальні здатності до підприємництва (GET TEST)» (Пачковський, 2006) дає можливість дослідити рівень розвитку таких характеристик, як: потреба в досягненнях; потреба в незалежності/автономії; схильність до творчості; уміння йти на розумний (зважений) ризик; цілеспрямованість та рішучість. Кожна з цих шкал має комплексний прояв та є важливими також і для соціального бізнесу, оскільки знаходять своє відображення як на етапі розробки бізнес-ідеї, так і під час провадження підприємницької діяльності.

Для дослідження особливостей прояву *соціальної відповідальності особистості* в поведінковому вияві було використано «Опитувальник PSR» (Davis, Rives & Ruiz De Maya, 2020) в адаптації С. Костюк (2024). Метою цієї методики є визначення можливих дій особистості задля соціального благополуччя у повсякденному житті. Для цього здійснюється оцінка соціальної поведінки індивіда за філантропічним, екологічним, етичним, правовим та економічним аспектами, а також формується узагальнений показник соціальної відповідальності. Все це відповідає сутності та особливостям соціального підприємництва як виду поведінки (Нагорна, 2023b).

Особливості прояву спрямованості на взаємодію особистості здобувача освіти визначаються за допомогою «Методики діагностики перцептивно-інтерактивної компетентності особистості» (Блешмудт, 2010; Кліновська, 2021). Варто зазначити, що, попри комплексний характер цього опитувальника, нами було обрано лише ті шкали (соціальна автономність; соціальна адаптивність; соціальна активність), що найбільше, на нашу думку, відносяться до змісту готовності особистості до сталої інтеракції для розвитку партнерств на рівні громади та вміння відстоювати власну соціальну позицію й інтереси соціально вразливих груп населення, що відповідає феномену соціального підприємництва.

Особистісний компонент психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва змістовно розуміється як сукупність якостей індивіда – майбутнього соціального підприємця: лідерство, емпатійність та стресостійкість (Nahorna, 2024). Для емпіричного дослідження прояву означених якостей нами були використані такі методики: «Тест «Я – лідер»» (Кокун, Пішко, Лозінська & Олійник, 2023); опитувальник «Оцінка емпатії» (Бондарчук, 2014); опитувальник «Самооцінка стійкості до стресу» (Максименко, Карамушка & Зайчикова, 2006).

Для дослідження лідерських якостей особистості здобувача освіти в контексті розвитку його готовності до соціального підприємництва нами було використано «Тест «Я – лідер»» (Кокун, Пішко, Лозінська & Олійник, 2023). Метою цієї методики є визначення рівня розвитку лідерських здібностей індивіда, що групувані в шкали: вміння керувати собою; усвідомлення мети (знаю чого хочу); вміння вирішувати проблеми; наявність творчого підходу; вплив на оточуючих; знання правил організаторської роботи; організаторські здібності; вміння працювати з групою. Всі ці характеристики необхідні для розбудови та менеджменту соціальним підприємством, роботи з командою та партнерами.

Рівень емпатійності особистості нами було досліджено за допомогою *опитувальника «Оцінка емпатії»* (Бондарчук, 2014). Нормальний та високий рівень емпатійності

особистості дозволяють соціальному підприємцю вибудовувати якісні професійні відносини з командою, партнерами, клієнтами та отримувачами соціальної підтримки, розвивати взаємодію на рівні громади, а також залишатися в ресурсі для подальшої бізнесової та соціальної активності.

Рівень стресостійкості здобувачів освіти, на наш погляд, варто дослідити за допомогою опитувальника «Самооцінка стійкості до стресу» (Максименко, Карамушка & Зайчикова, 2006). Підрахунок результатів відповідей на запитання–твердження вказує на певний рівень стресостійкості особистості: високий, середній та низький. На думку авторів опитувальника, саме показники низького рівня потребують переоцінки / зміни життєвих сценаріїв індивіда. Слід зазначити, що соціально-підприємницька діяльність пов'язана як з економічними ризиками, так і з соціальними стресами, які в умовах війни збільшуються в рази (Нагорна, 2023а).

2. Методики для вивчення чинників розвитку психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва: мезорівень.

У літературі зазначається, що екосистема соціального підприємництва включає активну роль університетів як осередків розвитку соціального капіталу в громаді (Revko, 2023). Така залученість закладів вищої освіти до освітніх, соціальних та інфраструктурних змін на локальному рівні пов'язана з усвідомленням та формуванням відповідної соціальної місії («третьої місії») розвитку університетів, що передбачає не лише впровадження в освітній процес відповідних навчальних дисциплін, а й розвиток низки інших партисипативних практик формування психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва (Нагорна, 2024с; Нагорна, 2024d). Для вивчення цього аспекту проблеми нами було виділено чинники мезорівня, які впливають на формування психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, та методики для їх дослідження, наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Методики для дослідження чинників розвитку психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, які відносяться до мезорівня

Назва методик	Показники, що досліджуються
Опитувальник «Роль університету в розвитку соціального підприємництва» (авторська розробка)	Показники ролі університету в розвитку соціального підприємництва: <ul style="list-style-type: none"> залученість закладу вищої освіти до розвитку соціального підприємництва вплив активностей закладу вищої освіти з розвитку соціального підприємництва на готовність здобувачів освіти до соціального підприємництва вдосконалення інструментів впливу закладу вищої освіти на розвиток готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва
Анкета для виявлення типу організаційної культури (Креденцер, 2020; Cole, 1989)	Типи організаційної культури, що притаманні закладам вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> бюрократична ОК органічна ОК підприємницька ОК партисипативна ОК
Анкета-«паспортичка»	Організаційно- професійні характеристики університету: <ul style="list-style-type: none"> вид університету за змістом діяльності (класичний, технічний. гуманітарний тощо) вид університету за формою власності (державний, приватний)

Для дослідження особливостей впливу університету, як організації зі своїми цілями та завданнями, на психологічну готовність здобувачів освіти до соціального підприємництва нами був сформований авторський опитувальник «Роль університету в розвитку соціального підприємництва». Такий опитувальник дає можливість вивчити думку здобувачів освіти щодо залучення їхнього закладу вищої освіти до розвитку соціального підприємництва в Україні, регіоні та громаді; визначити притаманні університетам практики з розвитку соціального підприємництва; проаналізувати оцінку впливу університетських активностей щодо розвитку соціального підприємництва на формування психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва; визначити думку здобувачів освіти щодо пропозицій для вдосконалення інструментів впливу закладу вищої освіти на формування готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва; проаналізувати думку здобувачів освіти щодо впливу війни на діяльність їхнього закладу вищої освіти з розвитку соціального підприємництва.

Організаційна культура закладу вищої освіти, на нашу думку, є також чинником організаційного впливу середовища університету на формування психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва. З метою визначення її типу та готовності самого університету до співпраці з іншими стейкхолдерами розвитку соціального підприємництва ми використали «Анкету для виявлення типу організаційної культури» (Cole, 1989). Запропонована D.W. Cole (1989) класифікація типів організаційної культури включає: бюрократичний, органічний, підприємницький та партиципативний типи (Креденцер, 2020). За подібної типології якраз підприємницький та партиципативний типи організаційної культури університету, на нашу думку, сприятимуть формуванню психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва.

За допомогою анкети-«паспортички» досліджуються організаційно-професійні характеристики університету: а) вид університету за змістом діяльності (класичний, технічний, гуманітарний тощо); б) вид університету за формою власності (державний, приватний).

3. Методики для вивчення чинників розвитку психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва: мікрорівень.

Ще однією досить важливою, на наш погляд, групою чинників розвитку психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва є чинники, які відносяться до мікрорівня.

Аналіз робіт українських (Дембицька, Зубіашвілі, Лавренко & Мельничук, 2018; Карамушка & Гнускіна, 2018; Креденцер, 2009; Москаленко, 2008; Худякова, 2008 та ін.) та зарубіжних (Chipeta, Koloba & Surujlal, 2016; Mawardi & Sahputri, 2022; Shinnar, Hsu, Powell & Zhou, 2018; Yang, Mamun, Long et al., 2024 та ін.) авторів та теоретичний аналіз проблеми дав можливість виділити такі чинники мікрорівня, які можуть впливати на психологічну готовність здобувачів освіти до соціального підприємництва: соціально-демографічні, освітньо-професійні та соціально-професійні (табл. 3). Ці чинники можуть досліджуватись за допомогою авторської анкети – «паспортички».

Таблиця 3

Методики для дослідження чинників розвитку психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, які відносяться до мікрорівня

Анкета-«паспортичка»	<ul style="list-style-type: none"> • соціально-демографічні характеристики здобувачів освіти • освітньо-професійні характеристики здобувачів освіти • соціально-професійні характеристики здобувачів освіти
----------------------	--

До соціально-демографічних характеристик здобувачів освіти віднесено: вік, стать, сімейний стан здобувачів освіти, наявність у них дітей, а також тип населеного пункту, де

вони постійно проживають.

Освітньо-професійні характеристики здобувачів освіти: спеціальність, за якою навчається здобувач освіти; рівень вищої освіти (бакалаврат, магістратура) здобувача освіти; курс навчання.

До *соціально-професійних характеристик* здобувача освіти віднесено такі: досвід трудової та підприємницької діяльності у здобувача освіти; досвід трудової та підприємницької діяльності у членів його родини; досвід соціального підприємництва у здобувача освіти; економічна/підприємницька активність здобувача освіти; види економічної/підприємницької активності здобувача освіти; рівень економічних / підприємницьких домагань здобувача освіти; рівень соціальної активності здобувача освіти; включеність здобувача освіти у різні види соціальної діяльності; зміна соціальної активності в зв'язку із запровадженням воєнного стану в країні.

Висновки. У результаті дослідження сформовано комплекс методик для дослідження психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, які об'єднано у три групи: а) методики для вивчення структурних компонентів психологічної готовності (когнітивного, мотиваційного, операційно-діяльнісного та особистісного); б) методики для вивчення чинників розвитку психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, які відносяться до мезорівня (чинники організаційного середовища закладу вищої освіти); в) методики для вивчення чинників розвитку психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва, які відносяться до мікрорівня (соціально-демографічні, освітньо-професійні та соціально-професійні характеристики здобувачів освіти).

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні рівня психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва та чинників мезо- та мікрорівнів, які впливають на її розвиток.

Література

1. Блешмудт, П.П. (2010). Комплекс методик для дослідження психологічних особливостей орієнтації на роботу в команді персоналу банківських структур. *Актуальні проблеми психології*, 8 (7), 34-43.
2. Бондарчук, О.І. (ред.) (2014). *Методика дослідження особливостей психологічної готовності керівників освітніх організацій до діяльності в умовах змін*. ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».
3. Бурлачук, Л.Ф., & Корольов, Д.К. (2000). Адаптація опитувальника для діагностики п'яти факторів особистості. *Питання психології*, 1, 126-142.
4. Герасіна, С.В. (2010). Теоретико-методологічні засади формування психологічної готовності до підприємницької діяльності учнівської молоді. *Проблеми сучасної психології*, 8, 182-190.
5. Дембицька, Н.М., Зубіашвілі, І.К., Лавренко, О.В., & Мельничук, Т.І. (2018). *Соціально-психологічне забезпечення економічної соціалізації молоді*: монографія. Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України.
6. Карамушка, Л.М. (2000). *Психологія управління закладами середньої освіти*. Ніка-центр.
7. Карамушка, Л., & Тиченко, М. (2022). Психологічна готовність працівників сфери креативних індустрій до здійснення професійної кар'єри: зміст, структура та методики дослідження. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 3-4 (27), 95-102.
8. Карамушка, Л.М., & Гнускіна, Г.В. (2018). *Психологія професійного вигорання підприємців*. Логос.
9. Кліновська, Т.С. (2021) *Розвиток конфліктологічної компетентності педагогів як складова управління конфліктами у закладі освіти* [кваліф. роб. магістер. рівня за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки]. Комунальний заклад вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради».
10. Кокун, О.М., Пішко, І.О., Лозінська, Н.С., & Олійник, В.О. (2023). *Психодіагностика лідерських якостей військовослужбовців*. ТОВ «7БЦ».
11. Костюк, С. (2024). Діагностика соціальної відповідальності особи: адаптація опитувальника PSR (DAVIS, RIVES, RUIZ DE MAYA, 2020). *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*, 19, 102–115.
12. Креденцер, О.В. (2009). *Психологічні умови підготовки підприємців до професійної діяльності у сфері торгівельного бізнесу* [Дис. канд. психол. наук]. Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України.
13. Креденцер, О.В. (2020). *Психологічні основи підприємницької активності персоналу освітніх організацій* [Дис. док. психол. наук]. Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України.
14. Лагодзінська, В.І. (2011). *Формування психологічної готовності підприємців до ведення ділових переговорів* [дис. канд. психол. наук]. Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України.

15. Максименко, С.Д., Карамушка, Л.М., & Зайчикова, Т.В. (2006). *Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти*. 2-е вид. Міленіум.
16. Москаленко, В. В. (2008). *Економічна соціалізація молоді: соціально-психологічний аспект*. Український центр політичного менеджменту.
17. Нагорна, Н.С. (2022). Дослідження понятійного контуру соціального підприємництва у вітчизняній та зарубіжній літературі. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І.Вернадського. Серія: Психологія*, 33 (72), 2, 97-103.
18. Нагорна, Н.С., & Максьом, К.В. (2023). Особливості індивідуально-психологічних характеристик ветеранів та членів їх сімей як суб'єктів соціального підприємництва. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*, 18, 61-67.
19. Нагорна, Н.С. (2023а). Особливості розвитку соціального підприємництва в умовах воєнного стану. *Психологічні студії*, 2, 146-154
20. Нагорна, Н.С. (2023b). Психологічні підходи до аналізу соціального підприємництва. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 2-3 (29), 65-76.
21. Нагорна, Н.С. (2024а). Аналіз чинників психологічної готовності здобувача освіти до соціального підприємництва. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 3-4 (33), 145-159.
22. Нагорна, Н.С. (2024b). Особливості психологічної готовності здобувачів освіти до соціального підприємництва. *Психологічні студії*, 1, 114-120.
23. Нагорна, Н.С. (2024с). Комплекс практик з розвитку готовності особистості до соціального підприємництва. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І.Вернадського. Серія: Психологія*, 35 (74), 4, 85-90.
24. Нагорна, Н.С. (2024d). Особливості впровадження партисипативної моделі розвитку соціального підприємництва як детермінанти реінтеграції ветеранів та членів їх сімей: освітня та соціально-психологічна перспективи. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*, 22, 106-112.
25. Островська, К.О., & Ковний, Ю.Є. (2018). Соціально-психологічні чинники готовності малих підприємств працювати осіб з інвалідністю. *Проблеми сучасної психології*, 2 (14), 96-103.
26. Пачковський, Ю.Ф. (2006). *Психологія підприємництва*. Каравела.
27. Сердюк, О.О., & Базима, Б.О. (2021). Адаптація скрінгового опитувальника п'яти факторів особистості BFI-10 та перевірка його діагностичних властивостей на прикладі осіб, які вживають наркотики. *Право і безпека*, 4 (83), 100-110.
28. Фоменко, К.І. (2020). Опитувальник мотиваційних орієнтацій підприємницької діяльності. *Вісник ХНПУ імені Г.С.Сковороди. Психологія*, 62, 276-292.
29. Худякова, Н.Ю. (2008). *Психологічні особливості мотивації підприємницької діяльності* [дис. канд. психол. наук]. Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України.
30. Astari, N.E., Muslim, S., & Hasana, U. (2024). The Influence of Problem-Solving Skills and Self-Efficacy on Entrepreneurial Readiness in Culinary Skills Program. *Journal of Pedagogi*, 1, 3, 133-140.
31. Canney, N.E., & Bielefeldt, A.R. (2016). Validity and Reliability Evidence of the Engineering Professional Responsibility Assessment Tool. *Journal of Engineering Education*, 105, 452-477. doi: 10.1002/jee.20124
32. Chipeta, E.M., Koloba, H.A., & Surujlal, J. (2016). Influence of Gender and Age on Social Entrepreneurship Intentions among University Students in Gauteng Province, South Africa. *Gender & Behaviour*, 14(1), 6885-6899.
33. Cole, D.W. (1989). *Professional suicide – Organizational murder*. Organizational development institute of Ohio.
34. Davis, S.L., Rives, L.M., & Ruiz-de-Maya, S. (2020). Personal social responsibility: Scale development and validation. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 28 (2), 763-775. doi:10.1002/csr.2086
35. Dees, J.G. (2001). *The meaning of social entrepreneurship*. Duke University's Fuqua School of Business. (revised vers.).
36. Hockerts, K. (2015). The Social Entrepreneurial Antecedents Scale (SEAS): a validation study. *Social Enterprise Journal*, 11 (3), 260-280.
37. Howard, P.J., Medina, P.L., & Howard, J.M. (1996). *The Big Five locator: A quick assessment tool for consultants and trainers*. Preiffer & Company.
38. Gunawan, M., Wijayanti, R., Chrisanty, F.N., Soetjipto, B.W., Rachmawati, A.W., & Rahmawati, S. (2021). Transformational entrepreneurship and its effect on readiness for change, psychological capital, and employee performance: evidence from an Indonesian bank. *F1000Research*, 3; 10:887. doi: https://doi.org/10.12688/f1000research.52480.1.
39. Mawardi, M.K., & Sahputri, R.A.M. (2022). The effect of entrepreneurship education and family entrepreneurship on student entrepreneurship intention. *Jurnal Aplikasi Manajemen*, 20 (2), 445-460
40. Nahorna, N. (2024). Peculiarities of veterans' psychological training for social entrepreneurship. *Traditional and innovative scientific research: domestic and foreign experience*. (pp. 286-315). Baltija Publishing.
41. Revko, A. (2023). The Role of Education in the Social Entrepreneurship Ecosystem in Condition of Sustainable Development in Polish and Ukrainian Regions. *Studia Regionalne i Lokalne (Regional and Local Studies)*, 89-100, 91-100. https://doi.org/10.7366/15094995s2306
42. Satar, M.S., & Natasha, S. (2019). Individual social entrepreneurship orientation: towards development of a measurement scale. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 13 (1), 49-72.

43. Shinnar, R.S., Hsu, D.K., Powell, B.C., & Zhou, H. (2018). Entrepreneurial intentions and start-ups: Are women or men more likely to enact their intentions? *International Small Business Journal*, 36 (1), 60-80. <http://surl.li/zugdyw>
44. Yang, Q., Al Mamun, A., Long, S., et al. (2024). The effect of environmental values, beliefs, and norms on social entrepreneurial intentions among Chinese university students. *Humanit Soc/Sci Commun*, 11, 978. <http://surl.li/myhsac>

References

1. Bleshmudt, P.P. (2010). Kompleks metodyk dlya doslidzhennya psykholoichnykh osoblyvosti oriyentatsii na robotu v komandi personalu bankivskykh struktur [A set of tools for studying psychological characteristics of banking personnel's team-work orientations]. *Aktualni problemy psykholoichii*, 8(7), 34-43. [In Ukrainian]
2. Bondarchuk, O.I. (Ed.) (2014). *Metodyka doslidzhennya osoblyvosti psykholoichnoi gotovnosti kerivnykiv osvity do dialnosti v umovakh zmin* [A tool to study psychological readiness of heads of educational organizations to work in conditions of change]. DVNZ «Universytet menedzhmentu osvity». [In Ukrainian]
3. Burlachuk, L.F., & Korolov, D.K. (2000). Adaptatsia opytuvalnyka dlya diagnostyky pyaty faktoriv osobystosti [Adaptation of the Big-Five Personality questionnaire]. *Pytannya psykholoichii*, 1, 126-142. [In Ukrainian]
4. Gerasina, S.V. (2010). Teoretyko-metodologichni zasady formuvannya psykholoichnoi gotovnosti do pidpryyemnytskoi dialnosti uchnivskoi molodi [Theoretical and methodological principles of forming students' psychological readiness for entrepreneurial activity]. *Problemy suchasnoi psykholoichii*, 8, 182-190. [In Ukrainian]
5. Dembytska, N.M., Zubiashvili, I.K., Lavrenko, O.V., & Melnychuk, T.I. (2018). *Sotsialno-psykholoichne zabezpechennya ekonomichnoi sotsializatsii molodi* [Socio-psychological support of economic socialization of youth]. G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. [In Ukrainian]
6. Karamushka, L.M. (2000). *Psykholoichna upravlinnya zakladamy serednoi osvity* [Psychology of management of secondary education institutions]. Nika-tsentr. [In Ukrainian]
7. Karamushka, L., & Tychenko, M. (2022). Psykholoichna gotovnist pratsivnykiv sfery kreatyvnykh industrii do zdiisnennya profesiinoy karyery: zmist, struktura ta metodyky doslidzhennya [Psychological readiness of employees in creative industries to pursue a professional career: content, structure and research methods]. *Organizatsiina psykholoichna ekonomichna psykholoichna*, 3-4(27), 95-102. [In Ukrainian]
8. Karamushka, L.M., & Gnuskina, G.V. (2018). *Psykholoichna profesiinogo vygorannya pidpryyemtsiv* [Psychology of professional burnout among entrepreneurs]. Logos. [In Ukrainian]
9. Klinovska, T.S. (2021). *Rozvytok konfliktologichnoi kompetentnosti pedagogiv yak skladova upravlinnya konfliktamy u zakladi osvity* [Development of teachers conflictological competence as a component of conflict management in a educational institutions]. Komunalnyi zaklad vyschoi osvity «Odeska akademii neperervnoi osvity Odeskoi oblasnoi rady». [In Ukrainian]
10. Kokun, O.M., Pishko, I.O., Lozinska, N.S., & Oliinyk, V.O. (2023). *Psykholoichna diagnostyka liderkykh yakosti viiskovosluzhbovtiv* [Psychodiagnosics of leadership qualities of military personnel]. TOV «7BTs». [In Ukrainian]
11. Kostyuk, S. (2024). Diagnostyka sotsialnoi vidpovidalnosti osoby: adaptatsia opytuvalnyka PSR (DAVIS, RIVES, RUIZ DE MAYA, 2020) [Diagnostics of social responsibility of a person: adaptation of the PSR questionnaire (DAVIS, RIVES, RUIZ DE MAYA, 2020)]. *Visnyk Lvivskogo universytetu. Seria psykholoichni nauky*, 19, 102-115. [In Ukrainian]
12. Kredentser, O.V. (2009). *Psykholoichni umovy pidgotovky pidpryyemtsiv do profesiinoy dialnosti u sferi torgivelnogo biznesu* [Psychological conditions for preparing entrepreneurs for professional activity in commercial business]. [PhD thesis]. G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. [In Ukrainian]
13. Kredentser, O.V. (2020). *Psykholoichni osnovy pidpryyemnytskoi aktyvnosti personalu osvity* [Psychological foundations of entrepreneurial activity of educational organization personnel]. [Doctor of Psychology thesis]. G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. [In Ukrainian]
14. Lagodzinska, V.I. (2011). *Formuvannya psykholoichnoi gotovnosti pidpryyemtsiv do vedennya dilovykh peregovoriv* [Formation of psychological readiness of entrepreneurs to conduct business negotiations]. [PhD thesis]. G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. [In Ukrainian]
15. Maksymenko, S.D., Karamushka, L.M., & Zaichykova, T.V. (2006). *Syndrom «profesiinogo vygorannya» ta profesiinaya karyera pratsivnykiv osvity: genderni aspekty* [Burnout syndrome and professional career of educational organization employees: gender aspects]. 2-e vyd. Milenium. [In Ukrainian]
16. Moskalenko, V. V. (2008). *Ekonomichna sotsializatsia molodi: sotsialno-psykholoichnyi aspekt* [Economic socialization of youth: socio-psychological aspect]. Ukrainskyi tsentr politychnogo menedzhmentu. [In Ukrainian]
17. Nagorna, N.S. (2022). Doslidzhennya ponyatiinogo konturu sotsialnogo pidpryyemnytstva u vitchyznyanii ta zarubizhnii literaturi [Research on the conceptual contour of social entrepreneurship in domestic and foreign literature]. *Vcheni zapysky Tavriiskogo natsionalnogo universytetu im. V.I. Vernadskogo. Seria: Psykholoichna*, 33(72), 2, 97-103. [In Ukrainian]
18. Nagorna, N.S., & Maksom, K.V. (2023). Osoblyvosti indyvidualno-psykholoichnykh kharakterystyk veteraniv ta chleniv yikh simei yak subyektiv sotsialnogo pidpryyemnytstva [Individual psychological characteristics of veterans and their family members as actors of social entrepreneurship]. *Visnyk Lvivskogo universytetu. Seria psykholoichni nauky*, 18, 61-67. [In Ukrainian]

19. Nagorna, N.S. (2023a). Osoblyvosti rozvytku sotsialnogo pidpryyemnytstva v umovakh voyennogo stanu [Development of social entrepreneurship in conditions of martial law]. *Psykhologichni studii*, 2, 146-154 [In Ukrainian]
20. Nagorna, N.S. (2023b). Psykhologichni pidkhody do analizu sotsialnogo pidpryyemnytstva [Psychological approaches to the analysis of social entrepreneurship]. *Organizatsiina psykhologia. Ekonomichna psykhologia*, 2-3(29), 65-76. [In Ukrainian]
21. Nagorna, N.S. (2024a). Analiz chynnykiv psykhologichnoi gotovnosti zdobuvacha osvity do sotsialnogo pidpryyemnytstva [Analysis of factors in students' psychological readiness for social entrepreneurship]. *Organizatsiina psykhologia. Ekonomichna psykhologia*, 3-4(33), 145-159. [In Ukrainian]
22. Nagorna, N.S. (2024b). Osoblyvosti psykhologichnoi gotovnosti zdobuvachiv osvity do sotsialnogo pidpryyemnytstva [Students' psychological readiness for social entrepreneurship]. *Psykhologichni studii*, 1, 114-120. [In Ukrainian]
23. Nagorna, N.S. (2024c). Kompleks praktyk z rozvytku gotovnosti osobystosti do sotsialnogo pidpryyemnytstva [A set of practices to develop individual readiness for social entrepreneurship]. *Vcheni zapysky Tavriiskogo natsionalnogo universytetu im. V.I. Vernadskogo. Seria: Psykhologia*, 35(74), 4, 85-90. [In Ukrainian]
24. Nagorna, N.S. (2024d). Osoblyvosti vprovadzhennya partysypatyvnoi modeli rozvytku sotsialnogo pidpryyemnytstva yak determinanty reintegratsii veteraniv ta chleniv yikh simei: osvitnya ta sotsialno-psykhologichna perspektyvy [Implementation of a participatory model of social entrepreneurship development as a determinant of reintegration of veterans and their family members: educational and socio-psychological prospects]. *Visnyk Lvivskogo universytetu. Seria psykhologichni nauky*, 22, 106-112. [In Ukrainian]
25. Ostrovska, K.O., & Kovnyi, Yu.Ye. (2018). Sotsialno-psykhologichni chynnyky gotovnosti malykh pidpryyemstiv pratsevlashtovuvaty osib z invalidnistyu [Socio-psychological factors in small entrepreneurs' willingness to employ persons with disabilities]. *Problemy suchasnoi psykhologii*, 2 (14), 96-103. [In Ukrainian]
26. Pachkovskiy, Yu.F. (2006). *Psykhologia pidpryyemnytstva [Psychology of entrepreneurship]*. Karavela. [In Ukrainian]
27. Serdyuk, O.O., & Bazyma, B.O. (2021). Adaptatsia skringovogo opytuvalnyka pyaty faktoriv osobystosti BFI-10 ta perevirka iogo diagnostychnykh vlastyvopei na prykladi osib, yaki vzhывayut narkotyky [Adaptation of the BFI-10 Five-Factor Personality Screening Questionnaire and verification of its diagnostic properties on a sample of drug users]. *Pravo i bezpeka*, 4(83), 100-110. [In Ukrainian]
28. Fomenko, K.I. (2020). Opytuvalnyk motyvatsiinykh oriyentatsii pidpryyemnytskoi dialnosti [Motivational Orientations of Entrepreneurship Questionnaire]. *Visnyk KhNPU imeni G.S. Skovorody. Psykhologia*, 62, 276-292. [In Ukrainian]
29. Khudyakova, N.Yu. (2008). *Psykhologichni osoblyvosti motyvatsii pidpryyemnytskoi dialnosti [Psychological features of entrepreneurship motivation]*. G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. [In Ukrainian]
30. Astari, N.E., Muslim, S., & Hasana, U. (2024). The Influence of Problem-Solving Skills and Self-Efficacy on Entrepreneurial Readiness in Culinary Skills Program. *Journal of Pedagogy*, 1, 3, 133-140.
31. Canney, N.E., & Bielefeldt, A.R. (2016). Validity and Reliability Evidence of the Engineering Professional Responsibility Assessment Tool. *Journal of Engineering Education*, 105, 452-477. <https://doi.org/10.1002/jee.20124>
32. Chipeta, E.M., Koloba, H.A., & Surujlal, J. (2016). Influence of Gender and Age on Social Entrepreneurship Intentions among University Students in Gauteng Province, South Africa. *Gender & Behaviour*, 14(1), 6885-6899.
33. Cole, D.W. (1989). *Professional suicide – Organizational murder*. Organizational development institute of Ohio.
34. Davis, S.L., Rives, L.M., & Ruiz-de-Maya, S. (2020). Personal social responsibility: Scale development and validation. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 28(2), 763-775. <https://doi.org/10.1002/csr.2086>
35. Dees, J.G. (2001). *The meaning of social entrepreneurship*. Duke University's Fuqua School of Business. (revised vers.).
36. Hockerts, K. (2015). The Social Entrepreneurial Antecedents Scale (SEAS): a validation study. *Social Enterprise Journal*, 11 (3), 260-280.
37. Howard, P.J., Medina, P.L., & Howard, J.M. (1996). *The Big Five locator: A quick assessment tool for consultants and treners*. Preiffer & Company.
38. Gunawan, M., Wijayanti, R., Chrisanty, F.N., Soetjipto, B.W., Rachmawati, A.W., & Rahmawati, S. (2021). Transformational entrepreneurship and its effect on readiness for change, psychological capital, and employee performance: evidence from an Indonesian bank. *F1000Research*, 3; 10:887. <https://doi.org/10.12688/f1000research.52480.1>.
39. Mawardi, M.K., & Sahputri, R.A.M. (2022). The effect of entrepreneurship education and family entrepreneurship on student entrepreneurship intention. *Journal Applied Management*, 20(2), 445-460
40. Nahorna, N. (2024). Peculiarities of veterans' psychological training for social entrepreneurship. *Traditional and innovative scientific research: domestic and foreign experience*. (pp. 286-315). Baltija Publishing.
41. Revko, A. (2023). The Role of Education in the Social Entrepreneurship Ecosystem in Condition of Sustainable Development in Polish and Ukrainian Regions. *Studia Regionalne i Lokalne (Regional and Local*

Studies), 89-100, 91-100. <https://doi.org/10.7366/15094995s2306>

42. Satar, M.S. & Natasha, S. (2019). Individual social entrepreneurship orientation: towards development of a measurement scale. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 13(1), 49-72.

43. Shinnar, R.S., Hsu, D.K., Powell, B.C., & Zhou, H. (2018). Entrepreneurial intentions and start-ups: Are women or men more likely to enact their intentions? *International Small Business Journal*, 36(1), 60-80. <http://surl.li/zugdyw>

44. Yang, Q., Al Mamun, A., Long, S., et al. (2024). The effect of environmental values, beliefs, and norms on social entrepreneurial intentions among Chinese university students. *Humanit Soc/Sci Commun*, 11, 978. <http://surl.li/myhsac>

Відомості про авторів

Карамушка Людмила Миколаївна, дійсна членкиня НАПН України, докторка психологічних наук, професорка, завідувачка лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, м. Київ, Україна.

Karamushka, Liudmyla, Academician of the NAES of Ukraine, Dr., Prof., Head, Laboratory of organizational and social psychology, G. S. Kostyuk Institute of psychology of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0622-3419>

E-mail: LKARAMA01@gmail.com

Нагорна Надія Сергіївна, кандидатка психологічних наук, доцентка, декан факультету соціальних технологій, оздоровлення та реабілітації, Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Київ, Україна

Nahorna, Nadiia, PhD, Associate Professor, Dean of Faculty of Social Technologies, Health and Rehabilitation, Chernihiv Polytechnic National University, Chernihiv, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9988-7750>

E-mail: n.nagorna@stu.cn.ua

Отримано 14 липня 2025 р.
Рецензовано 1 вересня 2025 р.
Прийнято 3 вересня 2025 р.